

ความร่วมมือกับสหภาพเกษตรกรในการก่อตั้งกลุ่มออมเงินและกู้เงินวิสาหกิจที่ทรง
ประสิทธิภาพที่ใช้กับครัวเรือนการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและการพัฒนาชนบท
ของประเทศเวียดนาม

โดย Dr. Do Tat Ngoc *

1. บทนำ

สินเชื่อที่ให้กับครัวเรือนการเกษตร ในประเทศเวียดนามได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการบริหารเศรษฐกิจแบบ “Doi Moi” ที่เป็นการเปลี่ยนจากการบริหารแบบให้การอุดหนุนไปสู่เศรษฐกิจแบบตลาดที่สอดคล้องกับระบอบสังคมนิยม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการพัฒนาที่ต่อเนื่องแล้วพบว่าต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้ได้มีถึงจำนวน 13,000 พันล้านเวียดนามดอง (ดอง) คิดเป็นร้อยละ 25 ของต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้ของธนาคารในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนที่ทำการผลิตทางการเกษตร คือ 11.27 ล้านดอง (เทียบเท่า 700 ดอลลาร์สหรัฐฯ) และของครัวเรือนคนยากจน คือ 5 ล้านดอง (เทียบเท่า 310 ดอลลาร์สหรัฐฯ)

จำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากกว่า 12 ล้านครัวเรือนจากจำนวน 13 ล้านครัวเรือนการเกษตร (ร้อยละ 92.3) มีความสัมพันธ์กับสถาบันสินเชื่อที่เป็นทางการ เช่น ธนาคารนโยบายสังคม กองทุนสินเชื่อเพื่อประชาชน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของสามเหลี่ยมแม่น้ำโขง และอื่น ๆ ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและการพัฒนาชนบทของประเทศเวียดนาม (VBARD) ได้แสดงบทบาทที่สำคัญด้วยการมีต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้ถึงร้อยละ 84.6 ของยอดต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้ทั้งหมด (110,000 พันล้านดอง/130,000 พันล้านดอง)

นอกจากการเพิ่มขึ้นของยอดเงินกู้และต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้อย่างมากมายแล้ว ประสิทธิภาพในการบริการให้เงินกู้ พอสรุปได้หลายประการ ดังนี้

ประการที่ 1 ความหลากหลายของผู้รับเงินกู้

นอกจากเงินกู้เพื่อผลิตและธุรกิจแล้ว VBARD ยังให้เงินกู้เพื่อการบริโภคโดยมีต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้จำนวน 20,500 พันล้านดอง เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2549 เงินกู้เพื่อส่งแรงงานไปต่างประเทศโดยมีการจ้างงานหลักทรัพย์จำนวน 20 ล้านดอง ต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้จำนวน 875 พันล้านดอง เงินกู้เพื่อการซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์โดยมีทรัพย์สินค้ำประกันมีต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้จำนวน 1,560 พันล้านดอง และเงินกู้เพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาการค้าของหมู่บ้านมีต้นทุนเงินกู้คงเป็นหนี้จำนวน 13,891 พันล้านดอง และอื่น ๆ

* ประธานคณะกรรมการของธนาคารเพื่อการเกษตรและการพัฒนาชนบทของประเทศเวียดนาม

ประการที่ 2 ระดับเงินกู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์จำนองที่เพิ่มสูงขึ้นและการปรับกระบวนการวิธีการปฏิบัติ และเอกสารให้เข้าใจง่ายขึ้น

VBARD ได้เสนอแนะและได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลในการเพิ่มระดับเงินกู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์จำนองถึง 10 ล้านดองสำหรับครัวเรือนการเกษตร 30 ล้านดองสำหรับครัวเรือนที่ผลิตสินค้าและทำไร่ทำนา 50 ล้านดองสำหรับการประมงเพื่อเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลา และครัวเรือนที่เลี้ยงปศุสัตว์ที่ได้รับความเสียหายจากโรคระบาด เอกสารการกู้เงินได้จัดทำให้เข้าใจง่าย ดังนั้น ข้อเสนอโครงการในการกู้เงินและการผลิตจะใช้เอกสารเพียงหน้าเดียวเท่านั้น ครัวเรือนที่ประกอบการผลิตได้รับผลประโยชน์จากความเชื่อถือด้วยการได้รับคืนเงินกู้กลับไปใช้อีกทางสมดุเงินกู้

ประการที่ 3 สร้างเงื่อนไขที่อำนวยความสะดวกแก่ครัวเรือนการเกษตรในการกู้เงิน

VBARD ได้พัฒนาเครือข่ายของธนาคาร ด้วยการมีสำนักงานสาขา 1,470 สาขา และสำนักงานธุรกรรมอีกเกือบ 600 แห่ง รวมทั้ง ธนาคารรถยนต์เคลื่อนที่ 700 คัน ด้วยเหตุนี้ ผู้กู้เงินที่แม้จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลก็สามารถเข้าถึงธนาคารได้ง่ายขึ้น

ประการที่ 4 อัตราการรับชำระหนี้คืน (ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย) สูงที่สุด (มากกว่าร้อยละ 98) ซึ่งสูงกว่าลูกค้าของธนาคารอื่น ๆ

ประการที่ 5 สำหรับวัตถุประสงค์ของการให้เงินกู้เพื่อการพัฒนาการเกษตรและการลงทุนในการลดความยากจน ธนาคารเพื่อคนยากจนได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 โดยเป็นส่วนหนึ่งของ VBARD และได้เปลี่ยนเป็นธนาคารนโยบายสังคมในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นไปตามที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ไม่แสวงหากำไรซึ่งได้ให้เงินกู้แก่ครัวเรือนคนยากจนด้วยอัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขที่อำนวยความสะดวก รวมทั้งไม่มีการจำนองทรัพย์สิน

ผลสัมฤทธิ์เหล่านี้บรรลุผลได้จากมาตรการทางสังคมและเศรษฐกิจหลายมาตรการ โดยการร่วมมือกับสหภาพเกษตรกรในการก่อตั้งกลุ่มออมเงินและกู้เงินอันเป็นหนึ่งในมาตรการที่มีประสิทธิภาพ

2. การก่อตั้งธนาคาร

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2536 ด้วยความช่วยเหลือทางวิชาการจากธนาคารราโบ (Rabo Bank) ประเทศเนเธอร์แลนด์ โครงการในการให้เงินกู้แก่ครัวเรือนการเกษตรในลักษณะของกลุ่มรับผิดชอบอย่างถูกหน้ร่วมกัน (เรียกว่ากลุ่มกู้เงิน) ได้เริ่มดำเนินงาน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 5-7 คนที่อยู่ในหมู่บ้านเล็ก ๆ หรือหมู่บ้านเล็ก ๆ 3 หมู่บ้านที่อยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง และได้การยอมรับจากประชาคมที่มีคณะกรรมการของประชาชนอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามกิจกรรมของกลุ่มมักเป็นเรื่องที่ซ้ำกันและไม่ยากลำบาก การกู้ยืมเงิน การรับชำระเงินคืนต้นเงินและดอกเบี้ยจะดำเนินการโดยหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้ากลุ่มบางคนกลายเป็น “ผู้อุปถัมภ์” พนักงานสินเชื่อไม่ได้มาพบกับผู้กู้เงินโดยตรง หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้เก็บรวบรวมต้นเงินและดอกเบี้ยด้วยการจัดการของตนเอง รูปแบบการบริหารจัดการที่หละหลวมนี้ทำให้พบความจริงว่า หัวหน้ากลุ่มบางคนได้กันเงินต้น

และดอกเบี้ยจ่ายไว้บางส่วน หรือเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่ม คิดอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นและอื่น ๆ ดังนั้นประสิทธิภาพของกลุ่มกู้เงินจึงมีจำกัด และประสบกับความล้มเหลวที่จะดึงดูดจำนวนของครัวเรือนซึ่งส่งผลให้ระดับของต้นเงินกู้คงเป็นหนี้ต่ำ และความต้องการเงินกู้ของคนส่วนใหญ่ในครัวเรือนการเกษตรไม่อาจบรรลุได้

เหตุผลที่สำคัญ คือ กลุ่มเหล่านั้น ขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสมและขาดความเป็นอิสระอย่างเต็มที่ ดังนั้น กลุ่มกู้เงินจึงไม่เหมาะสมกับเขตชนบทในประเทศเวียดนาม โครงการนี้จึงใช้ได้เพียง 5-6 ปีเท่านั้น

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 จากการอนุมัตินโยบายที่ 67/TTg ของนายกรัฐมนตรี ในเรื่อง “นโยบายสินเชื่อธนาคารบางประการสำหรับการเกษตรและการพัฒนาชนบท” โดยมีรากฐานในการเรียนรู้จากกลุ่มกู้เงิน VBARD และสหภาพเกษตรกรได้ลงนามในมติการแก้ปัญหาพร้อมกัน เลขที่ 2308/NQ LT/2542 มตินี้ระบุว่า คู่สัญญาจะร่วมมือกันในการก่อตั้งกลุ่มออมเงิน และกู้เงินเพื่อให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินฝากของครัวเรือนการเกษตรเช่นเดียวกับการเข้าถึงการบริการด้านการธนาคารและการกู้ยืมเงิน สหภาพเกษตรกรในทุกระดับจะร่วมกับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นในการบริหารจัดการกลุ่มเหล่านี้ งบประมาณในการดำเนินงานจะได้รับชดเชยจากค่าธรรมเนียมที่จ่ายโดย VBARD ตามระดับของการรับชำระดอกเบี้ยและการสนับสนุนจาก VBARD ในเรื่องการประชุมและวันหยุด และอื่น ๆ นอกจากนี้ VBARD ยังเป็นผู้จัดการฝึกอบรมและออกคำสั่งในเรื่องกระบวนการวิปฏิบัติในการกู้เงินและเอกสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งเชิญองค์กรวิชาการที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้การแนะนำในเรื่องการเพาะปลูกและการปศุสัตว์ รวมทั้งการเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร และอื่น ๆ

กลุ่มออมเงินและกู้เงินได้พัฒนาในแง่ของขนาด ปริมาณ และคุณภาพภายใต้การบริหารจัดการของสหภาพเกษตรกร การก่อตั้ง การเตรียมการ การดำเนินงาน การประเมิน การให้กู้เงิน การรับชำระหนี้ และรับชำระดอกเบี้ยได้มีการดำเนินการอย่างเปิดเผยตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยที่มีระดับความสำคัญของระบอบสังคมนิยมที่สูง ดังนั้น จึงมีการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การกู้เงิน และกฎระเบียบต่าง ๆ ในส่วนของผู้กู้เงิน หัวหน้ากลุ่ม รวมทั้งจำนวนพนักงานธนาคารที่มีน้อยมาก

กลุ่มออมเงิน และกู้เงิน ได้ยกระดับการบริหารจัดการเงินกู้ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้การใช้ประโยชน์ของเงินกู้เพิ่มขึ้น และการชำระคืนตรงเวลาที่มีประสิทธิภาพมีส่วนช่วยลดภาระงานของพนักงานสินเชื่อไม่ให้มีภาระงานมากเกินไป ดังนั้น ขนาดของสินเชื่อได้ขยายมากขึ้นทำให้ต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เพิ่มขึ้นด้วย

กลุ่มออมเงิน และกู้เงินมีกฎระเบียบในการดำเนินงานมีเพื่อสร้างความใกล้ชิด ด้วยการประชุมตามกำหนดเวลาผสมผสานกับการถ่ายทอดความก้าวหน้าทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับ การเกษตร อุตสาหกรรม การประมง และโครงการขยายด้านการค้าที่ช่วยเหลือสมาชิกให้ใช้ประโยชน์จากเงินกู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมีคุณภาพ

จากการประชุมประจำเดือนของหัวหน้ากลุ่ม ผู้นำของธนาคาร และท้องถิ่น ทำให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น ดังนั้น จึงมีการแก้ไขปัญหาด้วยแผนการและมาตรการที่เหมาะสม

กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มกู้เงินมีส่วนช่วยสร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม และองค์กรอื่น ๆ ในระดับต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในระดับฐานราก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท และพื้นที่การเกษตร

ขอบคุณสำหรับงบประมาณที่ได้รับจาก VBARD จากค่านายหน้าร้อยละ 6 ของจำนวนดอกเบี้ยสุทธิ และการสนับสนุนด้านอื่น ๆ กลุ่มออมเงินและกู้เงินจึงสามารถจัดการประชุม การจ่ายค่าตอบแทนให้หัวหน้ากลุ่ม การจัดตั้งกองทุนเพื่อให้รางวัลแก่ครัวเรือนที่มีผลการดำเนินงานที่ดีในการผลิต และการชำระคืน และอื่น ๆ ดังนั้น สมาชิกกลุ่มจะรู้สึกกระตือรือร้น และมีกำลังใจในการเข้าร่วมการประชุมของกลุ่มออมเงิน และกู้เงิน และของสหภาพเกษตรกรซึ่งประกอบด้วยกลุ่มกู้เงินต่าง ๆ อันทำให้เกิดบรรยากาศของความใกล้ชิดที่เปี่ยมด้วยความสัมพันธ์ และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันในชุมชนชนบท

3. ผลลัพธ์ที่ได้

1) หลังจากที่ได้มีการดำเนินงานมาได้กว่า 7 ปี รูปแบบนี้ได้พัฒนามากยิ่งขึ้นอย่างน่าตื่นตาตื่นใจ และมีฐานะการเงินที่มั่นคงมากขึ้น ขณะนี้มีกลุ่มทั้งสิ้น 85,425 กลุ่ม และมีสมาชิก (ครัวเรือน) 1,494,409 ราย มีจำนวนต้นเงินกู้คงเป็นหนี้ 16,820 พันล้านดอง (ร้อยละ 16 ของยอดต้นเงินกู้เป็นหนี้ทั้งหมดสำหรับครัวเรือนการเกษตรของ VBARD) นอกจากนี้กลุ่มออมเงิน และกู้เงินยังกระตือรือร้นในการไปชักชวนสมาชิกให้ฝากเงินกับธนาคาร เงินทุนที่ระดมได้จึงมีจำนวนเกินกว่า 10,000 พันล้านดอง กลุ่มออมเงิน และกู้เงินมีอยู่ในทุกหมู่บ้านในบางจังหวัด อาทิเช่น จังหวัด Nam Dinh Hai Duong Thanh Hoa และอื่น ๆ

2) กลุ่มออมเงิน และกู้เงินมีการดำเนินงานที่ดีในการชำระคืนหนี้สิน กลุ่มจะขอขยายเวลาการชำระคืนเมื่อมีสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุสุดวิสัย นอกจากนี้ ความตระหนักรู้ในตนเองของสมาชิกวิธีการบริหารของกลุ่มยังมีผลทางบวกอันเนื่องมาจากกลุ่มดำเนินการภายใต้การควบคุมของสหภาพเกษตรกร ซึ่งในช่วงเวลานี้เป็นองค์กรทางการเมือง และทางสังคมที่สำคัญในประเทศเวียดนาม จากการที่มีเครือข่ายที่ขยายออกไปทั่วถึงทุกหมู่บ้าน นโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวกับการเกษตร และเกษตรกรจำเป็นต้องได้รับข้อคิดเห็นจากสหภาพเกษตรกรส่วนกลาง ในระดับท้องถิ่น สหภาพเกษตรกรก็มีบทบาทที่สำคัญต่อรัฐบาล ดังนั้น กลุ่มออมเงิน และกู้เงินจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสาขา สหภาพเกษตรกรในหมู่บ้าน เพราะฉะนั้น หากมีสมาชิกคนใดฝ่าฝืนกฎระเบียบของกลุ่ม สหภาพเกษตรกร และรัฐบาลท้องถิ่น จะแสดงความคิดเห็น และดำเนินมาตรการเพื่อที่จะแก้ไขในแต่ละกรณี

3) นอกจากนี้ สหภาพเกษตรกร กลุ่มออมเงินและกู้เงิน ได้ลงทุนในกิจกรรมต่าง ๆ และเชื่อมสัมพันธ์กับสมาชิกอย่างใกล้ชิดมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มดังกล่าวก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ทำได้จริงในการกู้ยืมเงินทุน การเรียนรู้ และการแบ่งปันเทคโนโลยีและประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ ดังนั้น กิจกรรมของกลุ่มที่ผูกติดกับสหภาพเกษตรกร จะทำให้คุณภาพในการดำเนินงานของสหภาพดีขึ้น ความสัมพันธ์ในหมู่บ้านกับผู้อาศัยในชุมชนจะมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

4. การกำหนดทิศทางของธนาคาร VBARD

งานที่จะเป็นรากฐานที่สำคัญของธนาคารเพื่อการเกษตรฯ แม้ว่าจะมีการทำให้เกิดความเสมอภาคแล้วยังมีการลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร และชนบทที่มีครัวเรือนการเกษตรเป็นลูกค้าที่สำคัญ การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จในเรื่องที่เกี่ยวกับการเกษตรยุคใหม่ และการทำให้ชนบทมีความทันสมัยรวมถึงการผสมผสานกันระหว่างประเทศ ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ต้องเร่งการให้กู้เงินมากขึ้น และให้บริการด้านการธนาคารแก่ครัวเรือนการเกษตรโดยตรง โดยพยายามเพิ่มต้นเงินกู้คงเป็นหนี้แล้วเฉลี่ยต่อครัวเรือนให้ถึง 15 ล้านบาทให้ได้ภายในหนึ่งหรือสองปี และเพิ่มเป็น 25-30 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2563 พร้อมทั้งขยายการบริการที่ก้าวหน้า อาทิเช่น บัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม บัญชีหลักทรัพย์ และบัญชีเฉพาะบุคคล รวมทั้งบริการด้านการธนาคารอื่น ๆ ดังนั้น จำนวนครัวเรือนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนในพื้นที่ชนบทจะได้รับบริการจากผลิตภัณฑ์เหล่านี้ภายในปี พ.ศ. 2563

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้น นอกจากการพัฒนาธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ให้ไปอยู่ในกลุ่มการเงินการธนาคารที่ทันสมัย การหาคำตอบเรื่องแหล่งเงินทุน และการปรับปรุงเงื่อนไขการให้กู้เงินแล้ว รูปแบบของกลุ่มออมเงินและกู้เงินควรมีการทำให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และขยายตัวทั้งในแง่ของปริมาณ และในแง่คุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ของประเทศเวียดนามและสหภาพเกษตรกรเริ่มมีการหารือในเรื่องการแก้ไขปรับปรุงมติเลขที่ 2308/NQ LT/2542 ตามทิศทางที่กล่าวไว้ข้างต้น ในช่วง 3 ถึง 5 ปีข้างหน้า จำนวนกลุ่มฯ ต้องเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า และต้องมีการจัดตั้งกลุ่มให้ครบทุกหมู่บ้าน ภายในปี พ.ศ. 2563 ในขณะเดียวกัน ธนาคารฯ ต้องออกมาตรฐานกฎข้อบังคับในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง